

Klatreulykken i Kjerag, februar 2012

Vurdering av mediedekningen og anbefalinger for framtidige hendelser

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Fakta om mediedekningen	4
Innhold i mediedekningen	4
Organisering av mediehåndteringen	5
Vurdering av mediedekningen	6
Konklusjon og anbefalinger	7

Sammendrag

Klatreulykken i Kjerag der to klatrere omkom førte til stor mediedekning over flere dager i nasjonal og regional presse. Mediene opptrådte hele tiden ryddig og var opptatt av å bringe ut rett informasjon om redningsarbeidet og reaksjonene i klatremiljøet. RAR og BRVs klare rollefordeling i mediehandteringen fungerte utmerket. Det ble tidlig opprettet kontakt mellom de to slik at informasjonen som ble gitt i løpet av perioden var samkjørt. Åpenheten og villigheten til å hjelpe mediene med informasjon, har etter all sannsynlighet bidratt til en god dekning av ulykken. Samlet sett vurderes mediedekningen til å være positiv for RAR og klatremiljøet. Med positiv dekning menes her at fakta om aksjonen og hensynet til pårørende kom tydelig fram i kommunikasjonen fra RAR og BRV.

De som bidro til å bringe ikke-kvalitetssikrede opplysninger til torgs i løpet av helgen, var representanter for Klatreforbundet, enkeltindivider og politiets representanter.

Etter hvordan ulykken og mediearbeidet er håndtert, gis følgende anbefalinger:

- 1) RAR og BRV holder fast på rollefordelingen ved en eventuell ny hendelse, og holder fast ved prinsippet om åpen, faktabasert og rask informasjonsdeling til media.
- 2) RAR utarbeider retningslinjer for hvordan medlemmene skal håndtere informasjon de får del i gjennom å delta på aksjoner. Retningslinjene bør være klar på at RARs leder/mediekoordinator uttaler seg om fakta omkring hendelsene og, holder kontakten med involverte etater, som 330 skvadronen og Politiet.
Det bør fremdeles holdes åpent for at enkeltmedlemmer snakker med pressen om de ønsker det selv, men at de da snakker om egne opplevelser og gjennomføring av aksjonen på generelt grunnlag.
En klar rolleforståelse og lojalitet til denne internt i RAR vil bidra til at mediekriser unngås og at respekten for de forulykkede og pårørende blir ivaretatt på best mulig måte.
- 3) Norges Klatreforbund henstilles om å lage klare retningslinjer for hvordan man skal håndtere ikke-kvalitetssikret informasjon like i etterkant av ulykker. NKF ber gjøre sine tillitsvalgte/ansatte kjent med hvile rutiner som skal gjelde under en krisesituasjon. Et minstemål må være å sikre dialog med lokale redningsgrupper/klatreklubber og ikke gå ut med årsaksforhold før informasjonen er kvalitetssikret.
- 4) RAR går i dialog med politiet for å få plass rutiner for informasjonsdeling og kontakt med RAR i etterkant av hendelser. Det bør klargjøres at RARs leder og ikke enkeltmedlemmer skal viderebringe informasjon om aksjoner til politiet. Dette for å sikre at politiet får tilgang til kvalitetssikret informasjon.

Fakta om mediedekningen

I perioden fra fredag 10. februar da klatrerne ble meldt savnet til tirsdag 14. februar var det 57 artikler om ulykken i papirmedier over hele landet. 21 av artiklene ble publisert av NTB, og det må antas at disse artiklene er spredd til et stort antall nettaviser i tillegg til papiraviser over hele landet. Stavanger Aftenblad hadde åtte artikler, VG og Bergens Tidende fire og Dagbladet og Aftenposten tre. De aller fleste av artiklene ble publisert på både papir og nett. I tillegg dekket både NRK (riks, lokal, radio, TV og nett), TV2 (TV og nett) og P4 (radio) saken med flere innslag gjennom helgen.

I tillegg til at ulykken var førstesideoppslag både i riks- og lokalpressen gjennom helgen, lå artiklene også på topp på de mest leste nettsidene i landet og Stavanger-regionen gjennom store deler av helgen.

Nettsiden til magasinet Norsk Klatring og Norges Klatreforbunds sider omtalte også ulykken.

I tillegg til de tradisjonelle mediene, ble også sosiale medier, spesielt Facebook – og litt Twitter – brukt til å spre avisartikler og annet innhold om ulykken. Geir Arne Bore brukte også sin blogg Drammensgranitt til å samle faktainformasjon fra ulike nettmedier gjennom helgen.

Innhold i mediedekningen

Fredag 10. Februar

Første del av dekningen var preget av nøktern faktainformasjon fra Hovedredningsentralen (HRS) om at to klatrere var savnet i Kjerag og at et Sea King-helikopter var sendt ut for å lete etter dem. VG sendte et eget helikopter inn til Kjerag for å få bilde av ulykkesområdet.

Etter at det ble kjent at de to var funnet omkommet, ble fokuset også rettet mot Rogaland alpine redningsgruppe (RAR), de enkelte RAR-medlemmene og klatremiljøet.

De aller fleste mediene, med ett unntak, forholdt seg til at navnene ikke var frigitt av politiet. Navne ble fjernet fra nettsiden, men lå fremdeles ute på Facebook-linken – som ble spredd av mange i løpet av kvelden og dagene som fulgte.

Lørdag 11. Februar

Oppslagene i papiravisene refererte fredagens aksjon, og at klatrerne var funnet omkommet. RAR, HRS, Bratte Rogalands Venner (BRV), enkeltmedlemmer i RAR og andre fra klatremiljøet i Norge var kilder i artiklene.

Redningsaksjonen og reaksjonene fra RAR-medlemmer og klatremiljøet fikk oppmerksomhet fra pressen, og artikler om redningsaksjonen ble oppdatert på nettutgavene ut over dagen.

Søndag 12. Februar

Artikler i papiravisene om redningsaksjonen. Samme kilder som dagene før, men dekingen begynner å få et mer personlig preg; ikke minst om hvordan det var å hente ut omkomne kamerater. Enkelte medier begynner å spekulere i rutevalg og årsaken til ulykken. Spesielt Norsk Klatreforbunds publisering av foreløpig hendelsesforløp på sine nettsider får oppmerksomhet. Ingen med lokal tilhørighet spekulerer i årsak, men henviser til granskningsrapporten som vil komme.

Utpå ettermiddagen blir navnene frigjort av politiet, og dekingen går over til å skrive om hvem de var som både klatrere og mennesker.

Dagsrevyen bringer på kvelden et innslag der RAR og 330 skvadronen blir intervjuet. Også TV2 bringer telefonintervju med RAR-lederen i 21-nyhetene.

Mandag 13. Februar

Denne dagen får ulykken bredest deking i papirmediene. Artiklene dreier seg om alt om beskrivelser av de to omkomne og deres betydning for klatremiljøet (VG og Bergens Tidende), ulykkesårsaken (Dagbladet og NTB) og om at de omkomne trolig døde momentant (Stavanger Aftenblad).

Tirsdag 14. Februar

Avisene fortsetter med beskrivelser av ulykkesårsaken. Politiets omtale av den foreløpige obduksjonsrapporten får også oppmerksomhet.

Organisering av mediehåndteringen

Da det ble klart at to klatrere var savnet i Kjerag, var både RAR og BRV bevisst på at det ville bli bred mediedekning av saken. RAR tok tidlig grep og sluset den første mediedekningen gjennom lederen, som ikke selv deltok på selve aksjonen, men koordinerte arbeidet fra Stavanger. BRV opprettet også et kontaktpunkt for media tidlig fredag kveld.

RAR og BRV organiserte seg ved å avtale at RAR skulle håndtere spørsmål om selve aksjonen, mens BRV skulle håndtere spørsmål om klatring i Kjerag, om klatremiljøets reaksjoner på ulykken og om de omkomne.

De to organisasjonene var også klare på at det skulle formidles fakta og ikke spekuleres i verken ulykkesårsak eller andre ting rundt ulykken.

Det ble ikke lagt bånd på andre som kunne uttale seg, men samtlige ble oppfordret til å holde seg til fakta og egen rolle i aksjonen.

I løpet av aksjonens første fase blir sikkerhetsansvarlig i Norsk Klatreforbund kontaktet og gitt bakgrunnsinformasjon om aksjonen og et mulig hendelsesforløp. Det ble gitt tydelig beskjed om at årsaken til ulykken ikke var offentlig informasjon, men at forbundet burde kunne svare på generelle spørsmål om klatring, risiko og sikkerhet.

Vurdering av mediedekningen

I den tidlige fasen er media opptatt av fakta rundt hva som har skjedd, redningsaksjonen, hvordan Kjerag er å klatre i og klatremiljøets reaksjoner på ulykken. Kildene er i all hovedsak HRS, RAR og BRV.

For RARs og BRVs del er dekningen positiv. Med positiv dekning menes her at fakta om aksjonen og hensynet til pårørende kom tydelig fram i kommunikasjonen fra RAR og BRV.

Informasjonen begge gir mediene blir uten unntak behandlet skikkelig. Om journalistene lurer på noe, ringer de opp igjen og får presisjonene de er ute etter. Resultatet er at alle sakene framstår på en måte der verken RAR, aksjonen, klatring i Kjerag eller klatremiljøet framstilles feilaktig eller ufordelaktig. Journalistene som arbeidet med saken viste respekt for hvor tung og krevende saken var for de involverte.

Artiklene i neste fase, da media var ute etter historien til de som deltok i redningsaksjonen, må også vektas positiv. RAR-medlemmene som uttalte seg, ga på en skikkelig måte uttrykk for hvordan det var å hente venner ned fra fjellet. Samtidig begynte andre i klatremiljøet, også utenfor Stavanger, å bli kontaktet. De første antydningene om hva de omkomne skulle klatre, begynte å komme.

Mot slutten av helgen begynte mediene i større grad å spekulere i hva som hadde gått galt og hvordan de to klatrerne døde. Verken RAR eller BRV gikk inn på årsaksforhold, annet enn å si at det var samlet inn informasjon og at man hadde en formening om hva som hadde skjedd – men at det ikke kunne konkluderes før den endelige rapporten forelå. Bakgrunnen for ikke å gå ut med flere detaljer, var ikke minst for at de pårørende skulle kunne få informasjonen før det kom ut i media.

Norges Klatreforbund (NKF) var i fortrolighet orientert om de foreløpige konklusjonene, og la ut informasjonen på klatring.no før den var endelig kvalitetssikret. Det førte ikke uventet til at de fleste mediene siterte klatreforbundet på årsaken til ulykken. Sikkerhetsansvarlig i forbundet ble blant annet sitert i Dagbladet på at **”Det kan se ut som det har løsnet et stort steinflak, altså tilsynelatende fast fjell som har løsnet. Det jobbes nå grundig framover for å fastslå hva som har hendt”**

At NKF valgte å legge saken ut på nettsidene sine og gå ut i media med spekulasjoner før RAR har kvalitetssikret funnene på ulykkesstedet og konkludert i en ulykkesrapport, vitner om manglende profesjonalitet i krisesituasjoner og liten respekt for det faktum at RAR har vært tydelige på at ulykkesårsaken ikke kan slås fast før det er tatt en grundig gjennomgang av materialet fra ulykkesstedet.

Mandag kom det også oppslag i Stavanger Aftenblad på de omkomne sannsynligvis døde momentant, uten at obduksjonsrapporten var klar. Oppslaget er uheldig fordi det baserer seg på spekulasjoner fra ikke medisinsk hold, og understreker viktigheten av å være klar på hvordan en skal forholde seg til media i etterkant av denne typen ulykker – ikke minst med tanke på de pårørende. Samtidig vil nok ikke oppslaget virke negativt for den jevne avisleser. For dem er det i hovedsak en positiv historie om hvordan det det var for RAR å delta i en aksjon for å hente omkomne venner ned fra fjellet.

Tirsdag er først og fremst politiet ute og spekulerer i ulykkesårsak og gir informasjon fra den foreløpige obduksjonsrapporten. Det som er verdt å merke seg her, er at politiet uttaler seg om årsak før de har hatt formell kontakt med RAR og før RAR har utarbeidet en rapport om ulykken.

Konklusjon og anbefalinger

Media har håndtert ulykken i Kjerag på en varsom og god måte. RARs og BRVs åpne og formidrende holdning til media har etter all sannsynlighet bidratt til å gjøre det lettere for media å få fram et så korrekt som mulig bilde av hendelsen. Den tydelige rollefordelingen mellom de to organisasjonene, førte sannsynligvis også til at mediepresset ble bedre fordelt; i den forstand at RAR ikke også måtte påta seg å være en stemme for alle klatrerne i Stavanger-regionen. Det ble også brukt mye tid på å forklare klatring som aktivitet, hvilke begreper som brukes og andre elementer som for de fleste journalistene var helt fremmed. Dette har etter all sannsynlighet bidratt til relativt presise gjengivelser av Kjerag som klatreområde og klatring som aktivitet.

De som bidro til å bringe ikke-kvalitetssikrede opplysninger til torgs, var representanter for Klatreforbundet, enkeltindivider og politiets representanter.

Etter hvordan ulykken og mediearbeidet er håndtert, gis følgende anbefalinger:

- 1) RAR og BRV holder fast på rollefordelingen ved en eventuell ny hendelse, og holder fast ved prinsippet om åpen, faktabasert og rask informasjonsdeling til media.
- 2) RAR utarbeider retningslinjer for hvordan medlemmene skal håndtere informasjon de får del i gjennom å delta på aksjoner. Retningslinjene bør være klar på at RARs leder/mediekoordinator uttaler seg om fakta omkring hendelsene og, holder kontakten med involverte etater, som 330 skvadronen og Politiet.
Det bør fremdeles holdes åpent for at enkeltmedlemmer snakker med pressen om de ønsker det selv, men at de da snakker om egne opplevelser og gjennomføring av aksjonen på generelt grunnlag.
En klar rolleforståelse og lojalitet til denne internt i RAR vil bidra til at mediekriser unngås og at respekten for de forulykkede og pårørende blir ivaretatt på best mulig måte.
- 3) Norges Klatreforbund henstilles om å lage klare retningslinjer for hvordan man skal håndtere ikke-kvalitetssikret informasjon like i etterkant av ulykker. NKF ber gjøre sine tillitsvalgte/ansatte kjent med hvile rutiner som skal gjelde under en krisesituasjon. Et minstemål må være å sikre dialog med lokale redningsgrupper/klatreklubber og ikke gå ut med årsaksforhold før informasjonen er kvalitetssikret.
- 4) RAR går i dialog med politiet for å få plass rutiner for informasjonsdeling og kontakt med RAR i etterkant av hendelser. Det bør klargjøres at RARs leder og ikke enkeltmedlemmer skal viderebringe informasjon om aksjoner til politiet. Dette for å sikre at politiet får tilgang til kvalitetssikret informasjon.